УДК.343.222

БЛАГОВ Є.В.,

к.ю.н, доцент
Ярославського університету, Росія

ПРО ПІДСТАВИ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА КК РФ І УКРАЇНИ

1. В ст. 8 КК РФ підставою кримінальної відповідальності названо «вчинення діяння, яке має всі ознаки складу злочину, передбаченні даним Кодексом». В ч. 1 ст. 2 КК України визначено, що такою ж підставою є «вчинення особою суспільно небезпечного Віяння, яке містить склад злочину, передбаченого цим Кодексом» (цит. за Кримінальний кодекс України. - Х.: ТОВ Одісей, 2001. – 256 с.). Системний аналіз змісту обох законів показує, що в Україні нормативне регулювання підстав кримінальної відповідальності краще, ніж в Росії.

2. Регламентація підстав кримінальної відповідальності в Україні узгоджена з іншими приписами КК. Так, в його ч. 2 ст. 1 к встановлено, що «Кримінальний кодекс визначає, які суспільно небезпечні діяння є злочинами». В ч. 2 ст. 11 КК України сказано, що злочином дія або бездіяльність, вчинена суб'єктом злочину, яка хоч формально і містить ознаки будь-якого діяння, передбаченого цим Кодексом, але через малозначність не становить суспільної небезпеки, тобто не заподіяла і не могла заподіяти істотної н фізичній чи юридичній особі, суспільству або державі». Із відміченого недвозначно витікає, що український законодавець і. псі суспільно небезпечні дії на ті, що заподіяли і що не нили (і не могли заподіяти) шкоди. Зрозуміло, що злочинами визначаються тільки ті з них, які заподіяли істотну шкоду.

Підстава кримінальної відповідальності в Україні прямо поширена на закінчений і на незакінчений злочин. В ч. 1 ст. 13 її КК відмічено, що незакінченим злочином «визнається діяння, яке має всі ознаки складу злочину, передбаченого відповідною статтею Особливої частини цього Кодексу». Склад злочину, передбачений Кодексом, який названий в ч. 1 ст. 2 КК України, присутній і при підготовці злочину, і при замаху на злочин (ст. ст. 14, 15), бо в ст.. 16 приписано, що кримінальна відповідальність за них настає від-

повідно «за статтею 14 або 15 і за тією частиною Особливої частини цього Кодексу, яка передбачає відповідальність за закінчений злочин».

3. Навпаки, в Росії регулювання підстав кримінальної відповідальності не узгоджено з іншими диспозиціями КК. Так, в його, ч. 2 ст. 2 сказано, що Кодекс «визначає, які небезпечні для особи, суспільства або держави діяння признаються злочинами». В той же час, при регулюванні підстав кримінальної відповідальності саме про небезпеку діяння не сказано ні слова. Можливо, вся справа в положеннях ч. 2 ст. 14 КК РФ, згідно з яким «не является злочином дія (бездіяльність), яка, хоч і формально, має ознаки будь-якого злочину, передбаченого цим Кодексом, але в силу малозначності не становить суспільної небезпеки». Вважається, що дія (бездіяльність), яка через малозначність не становить суспільної небезпеки, може бути двох видів: а) не становить суспільної небезпеки і б) становить найбільшу суспільну небезпеку.

Насправді ж під ознаки в ч. 2 ст. 14 КК РФ не може підпасти жодна дія (бездіяльність). В ній слова «не становить суспільної! небезпеки» і «малозначність» характеризують одне й те ж діяння. Перша («не становить суспільної небезпеки») - це така, у якої суспільна небезпека відсутня. Остання - («малозначність»), навпаки, стосується діяння, у якого присутня суспільна небезпека (але вона замала для злочину). Тобто маємо, що законодавець звів в одне формулювання дві характеристики дії (бездіяльності), які виключають одна одну. Через це логічно нормативне положення «дія (бездіяльність), яка через малозначність не становить суспільно» небезпеки», ні на що не може бути поширеною. Дій (бездіяльності), які одночасно і не мають суспільної небезпеки, і мають її, не буває.

За ч. 1 ст. 29 КК РФ «злочин вважається закінченим, якщо в діянні, вчиненому особою містяться всі ознаки складу злочину передбаченого цим Кодексом». Виходить одне з двох, або підстава кримінальної відповідальності поширюється тільки на такий злої чин, але тоді недоречним виглядає формулювання ч. 3 згаданої статті, де передбачено, що «кримінальна відповідальність за незакінчений злочин настає за статтею цього Кодексу, яка передбачає відповідальність за закінчений злочин», або при приготуванні і замахові на злочин (ч. 1 ст. ЗО КК РФ), якщо є «всі ознаки складу злочину, передбаченого ... Кодексом». Тоді не зрозуміло, чим відрізняється склад злочину закінченого і незакінченого та чому від-

повідно до ч. 3 ст. 29 КК РФ в останньому випадку, кримінальна відповідальність настає «з посиланням на статтю цього Кодексу».

4.Російський законодавець постійно підтверджує в КК (ст. ст. 4, 5, 11, 12 і ін.), що відповідальність несе особа, яка вчинила злочин. Звідси, окрім злочину нема де шукати підставу кримінальної відповідальності. Злочин же це « винно здійснене суспільно небезпечне діяння, заборонене цим Кодексом під загрозою покарання» (ч. 1 ст. 14 КК РФ). В той же час ознаки винності і заборони діяння уже в ч. 2 згаданої статті (а також в ст. ст. 15-17 і ін.) передбачені в Особливій частині Кримінального кодексу (відображення в відповідному складі злочину). Тобто, можемо бачити, що остання ознака охоплює собою винність і заборону діяння.

При відмічених умовах, особа, за КК РФ, повинна нести шильну відповідальність тільки при здійсненні суспільно точного діяння, яке містить склад злочину, передбаченого Кодексом. Тобто, російському законодавцю як і українському, ніщо не заважає вирішити питання про підставу кримінальної відповідальності. При цьому, звичайно, треба уточнити в цьому ж напрямку і регламентацію дії (бездіяльності), яка через малозначність не є злочином.